

I TEMAT: ŻYCIE I ŚMIERĆ UKAZANE W WIERSZU JANA KASPROWICZA „KRZAK DZIKIEJ RÓŻY W CIEMNYCH SMRECZYNACH”

Materiał: wiersz Jana Kasprowicza w podr. na s. 206-207, reprodukcje obrazów przedstawiających Tatry, które znajdziecie pod linkami

https://www.google.com/search?q=stefan+filipekiewicz+pejza%C5%BC+tatrza%C5%84ski&client=firefox-b-d&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=d6a2li_ObUeCuM%253A%252CJZhaEJfRDvrnoM%252C&vet=1&usg=AI4_-kQl-F0unGYj2qJWUqDOeGnH5I4URw&sa=X&ved=2ahUKEwiYzLK6jljpAhUNmxQKHARwBZQQ9QEwAXoECAoQFQ#imgsrc=d6a2li_ObUeCuM:

https://www.google.com/search?q=nepomucen+g%C5%82owacki+morskie+oko&client=firefox-b-d&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=nttaDTPe8AEGCM%253A%252CChPC8I3KPhDbPaM%252C&vet=1&usg=AI4_-kTdb2vdy7V9Hfs-MO8gMXTf6Arg9w&sa=X&ved=2ahUKEwjQiu6HjYjpAhVU6uAKHS4-AOQQ9QEwAHOECAoQDA#imgsrc=nttaDTPe8AEGCM:

1. Przeczytaj biografię Jana Kasprowicza.

Dom rodzinny w Szymborzu

Dworek Kasprowicza w Zaleszczykach na Podolu

Muzeum Jana Kasprowicza na Harendzie w Zakopanem

Jan Kasprowicz (ur. 12 grudnia 1860 w Szymborzu na Kujawach, zm. 1 sierpnia 1926 w Zakopanem) to polski poeta, dramaturg, krytyk literacki i tłumacz.

Był przedstawicielem okresu zwanego Młodą Polską. Uważany jest za jednego z najwybitniejszych poetów w dziejach literatury polskiej.

Ważne miejsce w jego poezji zajmował zachwyt nad przyrodą rodzinnych Kujaw oraz odbywane w latach późniejszych wędrówki po Tatrach. Był człowiekiem wykształconym, studiował filozofię i literaturoznawstwo na niemieckich uniwersytetach w Lipsku i we Wrocławiu. W wieku 28 lat przeniósł się do Lwowa, gdzie spędził kolejne 35 lat życia. Zajmował się wówczas dziennikarstwem oraz publicystyką społeczną, krytycznoliteracką i teatralną, pracując przez dwa lata w redakcji dziennika Kurier Polski i przez kolejne cztery (1902-1906) w redakcji dziennika Słowo Polskie.

Rok 1898 przyniósł zbiór poezji Kasprowicza – Krzak dzikiej róży – zmierzający w stronę symbolizmu. Po raz pierwszy pojawia się u tego twórcy tematyka tatrzańska, utrzymana w tonie impresjonistycznym oraz gawędowym. Obrazem poetyckim rządzi natura jako symbol kondycji człowieka, odmalowana w barwach jasnych i czystych, jednoznacznie kojarzących się z płótnami mistrzów impresjonizmu.

W 1904 Kasprowicz doktoryzował się na Uniwersytecie Lwowskim na podstawie rozprawy Liryka Teofila Lenartowicza, a w 1909r. objął katedrę literatury porównawczej, specjalnie dla niego utworzoną.

W roku akademickim 1921/1922 Kasprowicz był rektorem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. 29 grudnia 1921 otrzymał Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski

W ostatnim dwudziestoleciu życia poeta coraz silniej wiązał się z Tatrami. Do swojej twórczości włączał wątki czerpane od góralskich gawędziarzy, między innymi potomka znanego harnasia Marduły Krwawego, u którego przez pewien czas wynajmował pokój w Zakopanem. Przyroda tatrzańska stała się ważnym bohaterem wierszy Jana Kasprowicza.

W 1923r. poeta zamieszkał w willi „Harenda”, położonej między Poroninem a Zakopanem, gdzie zmarł 1 sierpnia 1926.

Sarkofag Kasprowicza w Zakopanem

2. Przeczytaj dwukrotnie wiersz „Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach”. Odczytaj objaśnienie dotyczące Ciemnych Smreczyn” oraz poniższe wyjaśnienia.
 - smrek – w gwarze góralskiej świerk
 - pąs – czerwień
 - złomy – skały
 - turnia - rodzaj skalistego, ostrego szczytu lub skałki o stromych lub nawet pionowych ścianach charakterystyczna jest m. in. dla Tatr
 - sikława – wodospad górski
 - grań - zazwyczaj stromy, ostry i skalisty grzbiet górski
3. Obejrzyj obrazy przedstawiające krajobraz tatrzański znajdujące się pod podanymi linkami. Zastanów się, jakie elementy są typowe dla tego krajobrazu.
4. Obrazy przedstawione w utworze.
 - Przyjrzyj się podanym tytułom obrazów ukazanych w wierszu i opisz każdy z nich własnymi słowami.
 - a) Górskie stawy wśród skał
 - b) Krzak róży na tle skał
 - c) Próchniejąca limba
 - d) Słoneczny blask
 - e) Górski wodospad
 - f) Krzak dzikiej róży i limba
5. Do jakich zmysłów odwołuje się utwór? Znajdź odwołania do wzroku, dotyku, słuchu.
6. Poniżej zostały wypisane fragmenty utworu opisujące światło. Skomentuj każdy z nich, zapisując, co jest źródłem światła, które elementy krajobrazu są tym światłem objęte i jakie wywołuje to wrażenia.

„słońce w niebieskim lśni kryształ”

„światłością stały się granity”

„w słońcu płonie...krzak dzikiej róży”

7. Przeczytaj informację o opisie impresyjnym ze s. 207 w podr. „Mam pojęcie”. Zapisz krótką notatkę o opisie impresyjnym w utworze Kasprowicza.

II TEMAT: UTWÓR JANA KASPROWICZA JAKO SONET.

Material: podręcznik s. 206-207

1. Wypisz skojarzenia dotyczące limby i róży zawarte w wierszu wg wzoru
róża – krwawy pąs

limba – próchniejąca

2. Przyjrzyj się zaproponowanemu symbolicznemu znaczeniu róży i limby.

Róża – życie, siła, przetrwanie
Limba – śmierć, upadek

Zastanów się i zapisz, o czym mówi utwór – czy jest zwykłym opisem przyrody, czy też porusza sprawy dotyczące ludzkiego życia. Jak można by określić tematykę wiersza – zapisz wnioski.

3. Wypisz z utworu po jednym przykładzie uosobienia, ożywienia, epitetu, przenośni, porównania. Wyjaśnij własnymi słowami, jaką rolę pełnią wypisane przez siebie środki stylistyczne w utworze „Krzak dzikiej róży...”
4. Przeczytaj ze s. 207 „Mam pojęcie” informacje o epitecie złożonym. Wypisz z tekstu wszystkie takie epitety (4).
Zapisz: Neologizm artystyczny to nowy element języka utworzony dla celów artystycznych. Takie neologizmy służą np. odświeżeniu języka, precyzowaniu znaczeń, uzyskiwaniu efektów brzmieniowych.
5. Zapoznaj się z definicją sonetu-s. 207 „Mam pojęcie”. Zapisz poniższą notatkę.
Zaprezentowane w podręczniku fragmenty utworu składają się z dwóch części. Każda z nich jest sonetem włoskim. Dwie pierwsze strofy mają po 4 wersy a dwie kolejne po 3 wersy. Pierwsze zwrotki są opisem, 3. i 4. To rozmyślanie (refleksje) na temat przemijania, ścisłego związku życia i śmierci.